

Dalok és novellák kapcsolata Kollár-Klemencz László írásaiban

BÉLA BÁLINT

A szerzőről

Kollár-Klemencz Lászlót legtöbbször a zenei életből ismerik, a Kistehén zenekar frontembereként. A 2000-es évek elején a Kistehén (Tánc)zenekar elsősorban két dallal került be a köztudatba: az egyik a *A kis tehén* című,¹ amely a 2002-es Sziget fesztivál reklámzenéje volt,² a másik sláger pedig a 2004-ben megjelent *Szájber gyerek*.³ A Kistehén zenekar mellett azonban Kollár-Klemencz László más zenei produkcióknak is tagja: énekel a Budapest Bárban, tagja a Rájátszás⁴ nevű zenei-irodalmi projektnek, *Legesleges*⁵ című albumán Erdős Virág verseit zenésítette meg, 2019 végén lemezt jelentetett meg *Zabolátlan lovaim*⁶ címmel, amelyen régi (elfeledett) dalokat értelmeznek újra zenésztársaival, mindezek mellett több szólólemezt⁷ is készített már.

A zene mellett érdemes megemlíteni Kollár-Klemencz László irodalmi életben folytatott tevékenységét. Eddig két novelláskötetet publikált: az első 2015-ben *Miért távolodnak a dolgok?* címmel,⁸ második kötete pedig 2018-ban, *A műanyag kerti székek élete* címen jelent meg,⁹ de más írások is olvashatók tőle, amelyek nem az említett két kötetből valók.

Alapvetések

A fentebbiekből is látszik, hogy az életmű igen változatos és széles skálán mozog, viszont terjedelme még átlátható. Jelen dolgozat arra vállalkozik, hogy bemutassa a kapcsolatot a szerző zenei és szépirodalmi munkássága között. A dolgozat alapvető célja az, hogy feltárja, hogyan jelennek meg a szerző novelláiban saját dalszövegei, viszont a szerteágazó munkásság miatt néhány megszorítással kell élnünk. A dolgozat kizárólag azokat a dalszövegeket vizsgálja, amelyeket Kollár-Klemencz László írt, tehát nem képezik a dolgozat

---

¹ KISTEHÉN 2002. A továbbiakban a dalokra és a dalszövegekből származó idézetekre a dal címéből és megjelenési évéből képzett rövidítés segítségével hivatkozom. A dalok pontos diszkográfiai adatait és elérhetőségüket az irodalomjegyzék megfelelő része tartalmazza.

² SZIGET 2002. A dal többféle szövegváltozatban szerepelt a különböző reklámokban. Ezek elérhetőségeit az irodalomjegyzék tartalmazza.

³ SZÁJBER GYEREK 2004. A „*Szájber gyerek*” cím külön- és egybeírva is szerepel több helyen. Jelen dolgozatban a különírt formát használjuk a dal említésekor, mivel a dalt tartalmazó albumon is különírván jelenik meg.

⁴ Eddig két kiadványuk jelent meg *Költészet popritmusban* (a továbbiakban RÁJÁTSZÁS 2013) és *Szívemhez szorítom* (a továbbiakban RÁJÁTSZÁS 2015) címmel.

⁵ LEGESLEGES 2014.

⁶ ZABOLÁTLAN 2019.

⁷ Ezek közé sorolható a 2008-as *Ember a fán*, a 2016-os *Rengeteg*, és a 2020 elején megjelent *Ég az erdő*.

⁸ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015.

⁹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018.

tárgyát Erdős Virág szövegei a *Legesleges*,¹⁰ a *Szomjas nők*¹¹ és az *Elviszlek magammal*¹² című albumról, illetve a Rájátszás produkció két albumának¹³ és a *Zabolátlan lovaim*¹⁴ szövegei sem.

A szövegek vizsgálata során bizonyosságot nyert az, hogy a novellák és a dalszövegek kapcsolata egyfajta centrum–periféria modell alapján képzelhető el, tehát a kapcsolódás egyes szövegeknél szorosabb, míg másoknál sokkal távolabbi. A dolgozat mind a centrumban, mind a periférián lévő kapcsolatokat tárgyalja, mivel ezek eltérő kapcsolatteremtő technikákról (is) vallanak. A centrumban lévő szövegeknél sok esetben kimutathatók konkrét szöveghelyek, hogy a szerző melyik dalszövegből idéz, esetleg parafrázál; míg a periférikusabb kapcsolatoknál motívumbeli és tematikai egyezésekről beszélhetünk, melyek nem feltétlenül implikálják azt, hogy a szerző szándékolta egy adott dalszövegre szeretett volna utalni, hanem előfordulhat az is, hogy csupán a szerzőt foglalkoztató témák különböző formájú ismétlődéseiről van szó. Éppen ezért a dolgozat nem feltételezi azt, hogy a novellák és dalszövegek közötti kapcsolat minden esetben szándékolta szerzői fogás lenne, viszont szeretné feltárni, hogy melyek azok a témák, melyek összefogják a dalszerzői és a novellairói munkásságot.

A dolgozat a dalszövegek és novellák közötti kapcsolat azonosítása mellett foglalkozik azzal is, hogy a szerző milyen technikával valósítja meg azt, illetve a centrumban lévő szövegek esetén vizsgálja, hogy a novellák mennyiben és milyen módon befolyásolhatják a dalszövegek interpretációját.

A vizsgált szövegekről

Az alábbiakban ismertetem, hogy pontosan mely szövegeket vizsgáltam meg annak szempontjából, hogy kimutatható-e bármiféle kapcsolat közöttük.

A novellák körét azok a szövegek képezik, amelyek a *Miért távolodnak a dolgok?*¹⁵ és *A műanyag kerti székek élete*¹⁶ című kötetekben jelentek meg. A dalszövegeknél a Kistehén (Tánc)zenekarral közösen megjelent albumokat és a szólólemezeket vizsgáltuk, melyek kronológiai sorrendben a következők: *A kis tehén* (2002),¹⁷ *Csintalan* (2004),¹⁸ *Szerelmes vagyok minden nőbe* (2006),¹⁹ *Ember a fán* (2008),²⁰ *Picsába az úrhajókkal* (2010),²¹ *Elviszlek magammal*

---

¹⁰ LEGESLEGES 2014.

¹¹ SZOMJAS NŐK 2014.

¹² ELVISZLEK MAGAMMAL 2012.

¹³ RÁJÁTSZÁS 2013. és RÁJÁTSZÁS 2015.

¹⁴ ZABOLÁTLAN 2019.

¹⁵ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015.

¹⁶ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018.

¹⁷ A KIS TEHÉN 2002.

¹⁸ CSINTALAN 2004.

¹⁹ SZERELMES VAGYOK 2006.

²⁰ EMBER A FÁN 2008.

²¹ PICSÁBA AZ ÚRHAJÓKKAL 2010.

(2012),²² *Szomjas nők* (2014),²³ *Rengeteg* (2016),²⁴ *Bocsánat* (2018),²⁵ *Ég az erdő* (2020).²⁶

A továbbiakban a centrum felől a periféria felé haladva ismertetem azokat a kapcsolatokat, amelyek a dalszövegek és a novellák között találhatóak. A fejezetek címeit a dalok címei adják, alattuk ismertetjük a kapcsolatokat. Ennek oka az, hogy egyes dalszövegekhez bizonyos esetekben több novella is tartozik, ezért áttekinthetőbbnek gondoltam a kapcsolatokat ebben a struktúrában felvázolni.

Szájber gyerek

Mint az első fejezetben már említettem, a *Szájber gyerek*²⁷ volt az egyik olyan Kistehén-dal, amely ismertté tette a zenekart. A dal legismertebb része – mint a legtöbb dal esetében – a refrén, amely kétféle variánsban szerepel a dalszövegben: „*Van egy kék tó a fák alatt, / Ha beleteszem, lehűti a lábamat. / Szájber gyerek, kérjél bocsánatot, / Mert nem mutatom meg a kacsámat ott.*”, illetve „*Van egy kék tó a fák alatt, / A partjára tettem a (jobb) lábamat. / Egyik reggel megláttam a kacsámat ott, / Azóta szeretem a vasárnapot.*” A dal többi része azt fejt ki, hogy a szájber gyerekek miért is kell bocsánatot kérnie: a szájber gyerek azt mondta, hogy az „*élet gyorsan leperog*”, ezért „*soha nem néz hátra, és nem is olyan magas hegy a Mátra.*” A beszélő hitt a szájber gyerekek, de egy kacsá látására rájött, hogy amit állított, az nem igaz, ezért mondja a szájber gyerekek, hogy kérjen tőle bocsánatot. Ezekből is látszik, hogy a központi elem a kacsá motívuma, ami olyan élményt nyújt a beszélőnek, amely megváltoztatja az életével kapcsolatos gondolatait is.

A novellákat megvizsgálva az első szöveg, amelyről a *Szájber gyerek* című dal juthat eszünkbe *A kacsá* című.²⁸ A novella alapszituációja az, hogy az elbeszélő egy tó partján helyezkedik el, ahonnan egy kacsát figyel. Ez a szituáció valóban ismerős a *Szájber gyerek* című dalból. Érdemes megfigyelni, hogy a dal mely részletei jelennek meg a novella szövegében is. A „*van egy kék tó a fák alatt*” helyszínmegjelölés a novella kezdetén is feltűnik az alábbi formában: „*A tó nem is volt tó, csak egy mélyedés, amiben a nagyobb esők megállnak, megtöltik vízzel, majd a nyári szelek kiszáritják.*”²⁹ A „*ha beleteszem, lehűti a lábamat*” a novella egy későbbi pontján jelenik meg: „*Bele szeretett volna lépni a hideg, tiszta, mozdulatlan vízbe, hogy lehűtse a csalántól viszkető meztelen lábait, de*

---

²² ELVISZLEK MAGAMMAL 2012. Az *Elviszlek magammal* albumról nem vizsgáltam az *Ezt is elviszem magammal* és a *Papá, nyugodj békében* című dalokat, mivel ezek Erdős Virág szövegei is.

²³ SZOMJAS NŐK 2014. A *Szomjas nők* albumról nem vizsgáltam a *Milyen kár* című dalt, mert ez a szöveg Erdős Virág nevéhez is köthető.

²⁴ RENGETEG 2016a.

²⁵ BOCSÁNAT 2018.

²⁶ ÉG AZ ERDŐ 2020.

²⁷ SZÁJBER GYEREK 2004

²⁸ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 149–154.

²⁹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 149.

*nem volt annyira meleg.*³⁰ Ami viszont a folytatást illeti, a „szájber gyerek, kérjél bocsánatot” nem szerepel a novellában, sőt az sem, hogy bárkinek is bocsánatot kellene kérnie. Ugyancsak kimaradnak azok a részek, amelyek az élet gyors pergéséről, az előre és hátra tekintésről szólnak, illetve a Mátra és a Tatra magasságával kapcsolatosak. A refrén utolsó sora –,*nem mutatom meg a kacsámat ott*” – viszont megjelenik a novellában: „*Nem akarta elárulni, megmutatni senkinek, azt akarta, hogy senki ne lássa, csak ő. Ő fedezte fel a fekete-fehér kacsát magának itt, ebben a gödörben, és itt találkoznak, itt szoktak találkozni, igen!*”³¹

Megfigyelhető, hogy a szerző a novellában a refrén szájber gyerekekkel kapcsolatos sorát eliminálja, illetve azokat a részeket a dalszöveg többi részéből – így összességében a refrénnek csak három sorát használva fel –, amelyek a szájber gyerekekkel való konfliktussal kapcsolatosak. Az, hogy kifejezetten a sláger kulcskifejezése nem jelenik meg a novellában, része lehet egy olyan alkotói gesztusnak, amellyel a szerző megpróbálja leválasztani a slágert a novella szövegéről. Ez a gesztus alkalmassá teheti a novella szövegét arra, hogy önálló alkotásként is megállja a helyét, viszont nem kerülhető el az, hogy a kapcsolat felfedezhető maradjon, hiszen mint láttuk, a refrén négy sorából három azonosítható a novella bizonyos szöveghelyeivel. Éppen ezért azt is figyelembe kell vennünk, hogy a dal és a novella interpretációja hat egymásra.

Ha a két szöveg viszonyát tekintjük, akkor azt figyelhetjük meg, hogy végső soron mindkettő szöveg ugyanazt a mondanivalót hordozza magában: a kacska valamiféle olyan élőlény, amihez nem férhet hozzá akárki, így a dalban megszólított szájber gyerek sem. A novellában az elbeszélő magának sajátítja ki a kacska látványát, ahogyan ez a dalban is megtörténik. A kacska a novellában egy természetleírás része, végső soron a természeti szépség megjelenési formája, amely katartikus hatással van az elbeszélőre. A dalszöveget önmagában vizsgálva a jelentés ezen rétegei nem jelennek meg egyértelműen, nem derül ki az, hogy a kacska pontosan miért is lehet fontos annyira a beszélő számára, csak annyi derül ki, hogy fontos. Éppen ezért a novella a dalhoz egyfajta értelmezési kulcsot ad, amellyel a fontosabb motívumok – kivéve a szájber gyereket – dekódolhatóvá válnak. A „szájber gyerek” mint hapax legomenon a novella segítségével azonban értelmezhetővé válik, amennyiben a természet kontra technológia ellentétet vesszük alapul. Végső soron a dalban is megvan ennek a magva, viszont a műfajból adódóan nincs lehetőség kifejtetni azt, hogy a szájber gyerekeknek a természeti szépség milyen nagyszerű élményt tudna nyújtani. Mindezeket figyelembe véve azt állapíthatjuk meg, hogy a novella értelmezi, magyarázza a slágert.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a *Szájber gyerek* című dal novellákkal való kapcsolatánál *A műanyag kerti székek élete* kötet *Beszélgetések műanyag kerti*

---

³⁰ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 151.

³¹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 153–154.

székeken este című novelláját sem,³² amely éppen azt a szituációt modellálja, amikor valakik értelmezni próbálják a kötetnek *A kacska* című darabját, és így közvetve a *Szájber gyerek* című dalt. Bizonyos, és a fentebbi fejtegetésből következik is, hogy a *Szájber gyerek* értelmezése a dal megjelenése után nehézségeket okoz(hat)ott. A novella a motívumok dekódolásának folyamatával játszik el az alábbi módon: „*Igen, meg a fekete-fehér kacska sem létezik, csak valaki elképzelte mindazt, amit mondanak róla. És ha a fekete-fehér kacska nem létezik, soha nem szállt le semmilyen tóra. Nincs tó! Csak tőkés réce van és volt és lesz! [...] A kacska a benne élő Isten, nem? Lehet.*”³³ Ezzel a szerző dekonstruálja azokat az értelmezési lehetőségeket, amelyeket az olvasó önmagában megfogalmazhatott, ezáltal „helyreállítva” *A kacska* olvasása előtti bizonytalan állapotot.

Időhöz türelem kell

Az *Időhöz türelem kell* című dal 2008-ban jelent meg.³⁴ Refrénje az „*Időhöz türelem kell*” sor mantraszerű ismételtetése, a versszakok pedig néhány sor kivételével mondatpárhuzamokból állnak, amik olyan hozzárendelések, melyek azt mondják el, hogy mihez mi kell, például „*méz mellé cukor / rugóra rigó / időhöz türelem / kell.*”

A novellák közül *A gyors kakukk* az, amely egyértelműen a dalhoz kapcsolható.³⁵ A kapcsolódás intertextuson keresztül történik: „*Lassú volt, magabiztos, türelmes. Az időhöz türelem kell.*”³⁶ Korábbi, a novellával kapcsolatos tanulmányomban³⁷ már tárgyaltam, hogy „*Az időhöz türelem kell*” mondat a novella tételmondata is egyben, a karácsonyra kakukkos óráat vásárló családapára rájön, hogy a kakukkos órához – amely még éjszaka is kakukkol –, és ebből a tapasztalatból absztrahálva magához az időhöz is türelemre van szükség. Ezen túl megfigyelhető még egy allúzió keresztül is a dalszöveg és a novella kapcsolódása. A „*rugóra rigó*” dalszövegrész a kakukkos órára való utalás, ahol a kakukk mechanikusan egy rugós szerkezetre van rögzítve. Ezekon kívül a dalszövegből más elem nem jelenik meg a novellában sem intertextus, sem parafrázis formájában.

Ahogy a *Szájber gyerek* esetén is megtettük, érdemes itt is megvizsgálni, hogy a novella és dalszöveg kapcsolata milyen hatással van az interpretációra. A dalszövegből nagyon kevés elem kerül át a novellába, és az értelmezés során a dalszöveg nincsen hatással a novella értelmezésére, ahogyan a novella sem hat vissza a dalszövegre. Mind a novella, mind a dalszöveg egymástól függetlenül, önállóan is képesek jelentést közvetíteni, és nem befolyásolják az olvasót sem az egyes művek értelmezésében. *A gyors kakukk* esetén tehát csupán egy olyan

³² KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 155–156.

³³ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 155.

³⁴ IDŐHÖZ TÜRELEM 2008.

³⁵ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 7–12.

³⁶ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 12.

³⁷ BÉLA 2019.

önidézési technikáról van szó, amely habár utal egy dalszövegre, nem ad hozzá lényegi többletjelentést sem az egyik, sem a másik műhöz. Esetlegesen a „*rugóra rigó*” esetén beszélhetünk arról, hogy a novella dekódolja ennek a szintagmának a jelentését a kakukkos óra motívumán keresztül, de ez nem mondható olyan erős magyarázó elemnek, mint ahogy azt például a *Szájber gyerek* és *A kacska* esetében láttuk.

Jó színe van

A periféria felé haladva a *Jó színe van* című dal az, amely még az intertextus eszközével jelenik meg a novellában.³⁸ Ez azért is számít határpontnak, mivel innen kezdve csak parafrázis és allúzió formájában találkozhatunk dalszövegrészekkel, tehát a szándékolt utalások egyre kevésbé azonosíthatók, inkább tematikai és motívumbeli hasonlóságokról beszélhetünk.

A *Lacika* című novellában intertextus formájában jelenik meg a fentebb említett dal egy részlete.³⁹ A dal első versszakának végén az alábbi sor ismétlődik: „*Jó színe van, meg anyaga.*” A *Lacika* című novellában Lacika történetesen pont ugyanezt a sort kiabálja a kocsmában.⁴⁰ A dalban és a novellában a szövegrész ugyanazt a funkciót tölti be: mintha egy részeg énekelné az idézett mondatot. Azonban azt figyelhetjük meg, hogy a dalban kiderül, minek van „*jó színe, meg anyaga*” (egy új cipőnek), a novellában viszont nem referenciálisan jelenik meg ez a szövegrész, hanem csupán textualitásában. A novellában kiderül Lacikáról, hogy sokat jár koncertekre is, így elképzelhető, hogy Lacika ott hallotta a *Jó színe van* című Kistehén-dalt, és ezért ezt az egy sort ismételteti. Ennél a kapcsolatnál már nem mutatható ki az, hogy a dalszöveg és a novella kapcsolata befolyással lenne az értelmezés mikéntjére, a dalszövegrész valóban csak mint textuális elem tűnik fel.

A *Jó színe van* című dal megjelenik egy másik novellában is, ott viszont már csak parafrázis formájában emlékeztet bennünket a dalszöveg „*milyen szép a fiatalember új cipője*” sorára. A *lánCFűrész* című novellában⁴¹ ez olvasható: „*A szemközti sarkon befordult egy idősebb hölgy, felé tartott, egyenesen felé, át az úttesten, majd mikor közel ért hozzá, rámutatott a csizmájára, és felkiáltott a tér közepén, hogy mindenki hallja: Oda nézzetek, új cipője van!*”⁴² Itt már megfigyelhető, hogy nem szó szerinti intertextusról van szó, hanem a gondolat egyfajta parafrázálásáról, de még egyértelmű az utalás a Kistehén-dalra. Ahogyan a *Lacika* esetén, itt sem beszélhetünk arról, hogy a dalszöveg és a novella hatnának egymásra az értelmezést tekintve, csupán a dal megidézése történik meg a parafrázis által.

---

³⁸ JÓ SZÍNE VAN 2010.

³⁹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 157–177.

⁴⁰ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 159.

⁴¹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 87–96.

⁴² KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 89.

A periféria szövegei

Az alábbiakban bemutatott szövegek már csak tematikai, motívumbeli kapcsolatokat mutatnak, azaz nem feltétlen beszélhetünk arról, hogy szövegek közötti utalásokról lenne szó. Viszont az idézett novellarészletek bizonyos dalszövegeket juttathatnak eszünkbe a témák és motívumok által, ezáltal feltárható az, hogy melyek azok a közös tematikai csomópontok, amelyek mind a dalszövegekben, mind a novellákban megjelennek. Természetesen a periférikus kapcsolatúnak titulált szövegek között is megfigyelhetők különbségek a kapcsolat szorosságát tekintve, azonban a periférikus kapcsolatok közötti eltéréseknél sokkal élesebb határt jelent a fentebb is említett „még intertextus” és a „már parafrázis” határ, éppen ezért jelen fejezet ezeket a csomópontokat veszi csak sorra, és nem differenciálja a kapcsolatokat a közelség alapján.

A *Rengeteg* című dal⁴³ tartalmazza a vadles-tematikát, pontosabban az erdő megfigyelését a szarvasbögés idején: „Nyár derekán a vadász elindult, / Hogy megtalálja, mit keres. / Hívta őt az öreg erdő. / Várta őt a rengeteg.”, illetve „A szarvas lassan ellépett. / Eltűnt a sötét fák között. / A vadász követte őt / napokon s heteken át.” Kollár-Klemencz László több novellájában is megfigyelhető a vadles-tematika. Az *Apák lesben* című novella⁴⁴ például azt írja le, ahogyan két férfi éjszaka vadlesre megy, viszont vad helyett egy műanyag kerti széket⁴⁵ pillantanak meg. A *rét* című novella⁴⁶ egy lila nyakú szarvasról szól, aki/ami egy balesetben megölt egy fiút. A novella főszereplője ennek a fiúnak az apja, aki a baleset után is figyel az erdőt és a lila nyakú szarvast, „világéletében az erdő volt a mindene.”⁴⁷ Látható, hogy témáját tekintve ez a novella is beleillik a vadles-szövegek sorába. Ugyancsak ebbe a csoportba tartozik távolabbról A *vízholdólány* című novella is, ahol a megfigyelt vízholdólány a vad-vadász szituációban a vadnak feleltethető meg.⁴⁸

A *Bocsánat* című dal⁴⁹ a hajléktalanságot tematizálja, és több olyan novellát is találhatunk a kötetekben, amelyek ezáltal kapcsolódnak ehhez a problémakörhöz. A *Minden nap ilyen?* című novella⁵⁰ egy hajléktalan

---

⁴³ RENGETEG 2016b.

⁴⁴ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 10–23.

⁴⁵ A műanyag kapcsán érdemes kitérni a 2020-ban megjelent *Ég az erdő* című lemez *A műanyag* című dalára és *A műanyag kerti székek élete* című kötet közötti kapcsolatra. *A műanyag kerti székek élete* kötet novelláiban több helyen megjelenik a műanyag kerti szék motívuma, és így a műanyag is. Mivel valóban nagyon sok novellában megtalálható ez a motívum, így a jelen dolgozat nem tudja átfogóan megvizsgálni a műanyag kerti szék motívumának szövegkohéziós szerepét és az esetleges kapcsolatokat a 2020-as dalszöveggel. A témát egy esetleges jövőbeli tanulmány járhatná majd körbe.

⁴⁶ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 60–69.

⁴⁷ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 60.

⁴⁸ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 44–48. Erről a novelláról, illetve a vízholdólány és a természet kapcsolatáról bővebben vö. BÉLA 2019.

⁴⁹ BOCSÁNAT 2018b.

⁵⁰ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 29–31.

befogadásáról szól, a *Jani elment* című műben⁵¹ pedig ugyanez a hajléktalan költözik el Toszkától Kristófhöz. A *Kender* című írásban⁵² is ugyanez a hajléktalan tűnik fel, majd tűnik el nyomtalanul. A *Piros könyv*⁵³ – címéből adódóan is – egy piros könyvről szól, amely mint valami titokzatos tárgy jelenik meg az elbeszélő számára. A novellában a könyv mellett egyik alkalommal egy hajléktalan ül.

Az édesanya elvesztése több dalszövegben is megtalálható, ilyenek például *Az anyu meg én*⁵⁴ „amióta megszűnt / az anyu meg én / magunkra maradtunk / a tó közepén” sorai, vagy a *Rengeteg* album *Meséld el, fiam*⁵⁵ és *Követ a nap*⁵⁶ című dalai. A novellák között is találunk olyat, ami az édesanya elvesztéséről szól, és itt is látható az, hogy csupán tematikai hasonlóságról van szó, nem egy-egy dalszöveg beidézéséről, mivel nem találhatók konkrét, kapcsolódó szöveghelyek. Az *Ibolya* című novella az édesanya megbetegedését, ápolását és halálát írja le.⁵⁷

Ezeknél még távolabb lépve megjelenik motívumként a virágos rét a *Virágok a réten* című dalban,⁵⁸ illetve a már idézett *A rét*⁵⁹ és *A láncfűrész*⁶⁰ című novellákban. Ez utóbbinál kissé szorosabb kapcsolat is felfedezhető – a motívumbeli egyezés mellett – a „Legyen a rétünk neve Virágos rét!”⁶¹ sorban, mely párhuzamba állítható a „Jaj, de szép virágok vannak a réten” refrénnel, ahol a virág mint a rét legfontosabb attribútuma jelenik meg. Ugyancsak távolabbi párhuzamot mutat az *Ági az égen* című dal⁶² és az *Ági* című novella⁶³ nőalakja közötti jellembeli egyezés, esetlegesen ugyanarról az Ágiról lehet szó mindkét alkotásban.

Összegzés

Dolgozatomban arra vállalkoztam, hogy megvizsgáljam az esetleges kapcsolódási pontokat Kollár-Klemencz László dalszövegei és novellái között. Megállapítható, hogy egyes szövegek szorosabban kapcsolódnak egymáshoz, míg mások lazábban, tehát egyfajta centrum–periféria modellen keresztül képzelhető el a jelenség. A szorosabb kapcsolatoknál a két legfőbb kapcsolási technika az intertextus és a parafrázis, míg a periférikus kapcsolatoknál leginkább tematikai és motívumbeli egyezéseket találhatunk.

---

⁵¹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 56–62.

⁵² KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 178–191.

⁵³ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 128–135.

⁵⁴ AZ ANYU MEG ÉN 2006.

⁵⁵ MESÉLD EL FIAM 2016.

⁵⁶ KÖVET A NAP 2016.

⁵⁷ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 36–44.

⁵⁸ VIRÁGOK A RÉTEN 2006.

⁵⁹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 60–69.

⁶⁰ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 87–96.

⁶¹ KOLLÁR-KLEMENCZ 2018, 95.

⁶² ÁGI AZ ÉGEN 2014.

⁶³ KOLLÁR-KLEMENCZ 2015, 32–37.

A dalszövegek novellákban történő használatáról elmondható, hogy a *Szájber gyerek* esetében a novella segítette a dalszöveg interpretációját, de a megfelelő elemek eliminálásával a novella a slágertől független, önálló, szépirodalmi alkotásként is megállja a helyét. Mivel a szerző éppen a „szájber gyerek” hapax legomenont eliminálja a kérdéses szövegből, nem figyelhető meg olyan gesztus, hogy a szerző a novellát azért írta volna meg, hogy a sláger szépirodalmi emancipációját hajtsa végre, hanem ehelyett önálló alkotást hoz létre, amely függetlenedik a slágertől. A többi kapcsolódást megvizsgálva is megállapítható, hogy a szerző nem azért idéz be dalszövegeket, hogy azzal bármilyen szépirodalmi emancipációs aktust hajtson végre.

Albumok

A KIS TEHÉN 2002 = Zene a nyulaknak: *A kis tehén*. Private Moon Records, 2002.

BOCSÁNAT 2018a = Kistehén: *Bocsánat*. Drum & Monkey MUSIC, 2018.

CSINTALAN 2004 = Kollár-Klemencz Laci és a Kistehén Táncczenekar: *Csintalan*. Twelvetones Records, 2004.

ÉG AZ ERDŐ 2020 = Kollár-Klemencz Kamarazenekar: *Ég az erdő*. Gryllus Kiadó, 2020.

ELVISZLEK MAGAMMAL 2012 = Kistehén: *Elviszlek magammal*. Szerzői kiadás, 2012.

EMBER A FÁN 2008 = Kollár-Klemencz Laci és a Kistehén Melankólikusok: *Ember a fán*. Szerzői kiadás, 2008.

LEGESLEGES 2014 = Kollár-Klemencz László: *Legesleges. Erdős Virág megzenésített versei*. Kultúrkombinát, 2014.

PICSÁBA AZ ŰRHAJÓKKAL 2010 = Kistehén: *Picsába az űrhajókkal*. EMI, 2010.

RÁJÁTSZÁS 2013 = Rájátszás: *Költészet popritmusban*. Budapest : Bookline Könyvek, 2013.

RÁJÁTSZÁS 2015 = Rájátszás: *Szívemhez szorítom*. Budapest : Magvető, 2015.

RENGETEG 2016a = Kollár-Klemencz László: *Rengeteg*. Fonó Budai Zeneház, 2016.

SZERELMES VAGYOK 2006 = Kistehén Táncczenekar: *Szerelmes vagyok minden nőbe*. EMI, 2006.

SZOMJAS NŐK 2014 = Kistehén: *Szomjas nők*. Drum & Monkey MUSIC, 2014.

ZABOLÁTLAN 2019 = Kollár-Klemencz László–Farkas Róbert–Dargay Marcell: *Zabolátlan lovaim*. Bár Produkció, 2019.

Dalok

- ÁGI AZ ÉGEN 2014 = Kistehén: *Ági az égen*. Szomjas nők, 2014.
<https://www.youtube.com/watch?v=cxJpvzw6si4> (Letöltés: 2020.02.07. 17:33)
- AZ ANYU MEG ÉN 2006 = Kistehén Tánczenekar: *Az anyu meg én*. Szerelmes vagyok minden nőbe, 2006.
https://www.youtube.com/watch?v=Z4I3ssZpe_0 (Letöltés: 2020.02.07. 17:37)
- BOCSÁNAT 2018b = Kistehén: *Bocsánat*. Bocsánat, 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=Dmp02H0Bqh8> (Letöltés: 2020.02.07. 17:41)
- IDŐHÖZ TÜRELEM 2008 = Kollár-Klemencz Laci és a Kistehén Melankólikusok: *Időhöz türelem kell*. Ember a fán, 2008.
<https://www.youtube.com/watch?v=knLyR039kis> (Letöltés: 2020.02.07. 17:43)
- JÓ SZÍNE VAN 2010 = Kistehén: *Jó színe van*. Elviszlek magammal, 2010.
<https://www.youtube.com/watch?v=9GJhlTENUMg> (Letöltés: 2020.02.07. 17:45)
- KISTEHÉN 2002 = Zene a nyulaknak: *A kis tehén*. A kis tehén, 2002.
<https://www.youtube.com/watch?v=htxh3yKgAvk> (Letöltés: 2020.02.07. 17:47)
- KÖVET A NAP 2016 = Kollár-Klemencz László: *Követ a nap*. Rengeteg, 2016.
https://www.youtube.com/watch?v=VITo1F_zwQU (Letöltés: 2020.02.07. 17:49)
- MESÉLD EL FIAM 2016 = Kollár-Klemencz László: *Meséld el fiam*. Rengeteg, 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=SqxXqgnjfwS> (Letöltés: 2020.02.07. 17:50)
- RENETEG 2016b = Kollár-Klemencz László: *Rengeteg*. Rengeteg, 2016.
<https://www.youtube.com/watch?v=wNYc6CtJUsl> (Letöltés: 2020.02.07. 17:50)
- SZÁJBER GYEREK 2004 = Kollár Klemencz Laci és a Kistehén Tánczenekar: *Szájber gyerek*. Csintalan, 2004.
<https://www.youtube.com/watch?v=TdgRQvi6EFg> (Letöltés: 2020.02.07. 17:52)
- SZIGET 2002 = *Sziget Fesztivál 2002 reklámfilm a Kistehénnel* 1–3.
<https://www.youtube.com/watch?v=oVd8nTaiOYU> (Letöltés: 2020.02.07. 17:53)

<https://www.youtube.com/watch?v=UBNUrZVC7DI> (Letöltés: 2020.02.07. 17:53)

<https://www.youtube.com/watch?v=EhOj5DSsk0Y> (Letöltés: 2020.02.07. 17:53)

VIRÁGOK A RÉTEN 2006 = Kistehén Tánczenekar: *Virágok a réten*. Szerelmes
vagyok minden nőbe, 2006.

<https://www.youtube.com/watch?v=3A5XeFEV8uw> (Letöltés: 2020.02.07. 17:57)

Irodalom

BÉLA 2019 = Béla Bálint: Ember és természet viszonya Kollár-Klemencz László két novellájában. *Móra Akadémia Szakkollégiumi Tanulmánykötet – Szakkollégiumi Füzetek 7* (2019) 315–323.

KOLLÁR-KLEMENCZ 2015 = Kollár-Klemencz László: *Miért távolodnak a dolgok?*. Budapest : Magvető, 2015.

KOLLÁR-KLEMENCZ 2018 = Kollár-Klemencz László: *A műanyag kerti székek élete*. Budapest : Magvető, 2018.

Relation between lyrics and short stories in László Kollár-Klemencz's writings

BÁLINT BÉLA

László Kollár-Klemencz is mainly known from the band named Kistehén but he is not only known from the life of the music. He has published two bands of short stories: one in 2015 and one in 2018. This study compares László Kollár-Klemencz's activity as a songwriter and as a short story writer. Comparing the lyrics and his short stories it is clearly visible that there are relation between them. There are lyrics which can be found in the short stories as intertexts or paraphrases and there are relations which are only thematic or motivic similarities. This way the relations can be imagined in a centre-periphery model. The study also writes about the affect on the interpretation of these relations.